

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

เนื่องจากมาตรการปกป้องอุตสาหกรรมนมดิบของรัฐบาลที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน มีความเกี่ยวข้องกับปริมาณความต้องการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ และการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปโดยตรง ดังนั้น การศึกษาถึงผลกระทบของมาตรการปกป้องอุตสาหกรรมนมดิบที่มีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มภายในประเทศในครั้งนี้ จึงมีทฤษฎีรองรับ 2 ทฤษฎีหลัก ได้แก่ ทฤษฎีอุปสงค์และอุปทาน และทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ดังนี้

2.1.1. ทฤษฎีอุปสงค์และอุปทาน¹

2.1.1.1. อุปสงค์ (Demand)

อุปสงค์ (Demand) หมายถึง ความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งของผู้บริโภคร่วมกับความสามารถในการสนองความต้องการดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งอุปสงค์จะหมายถึงความต้องการ (Want) บวกด้วยอำนาจซื้อ (Purchasing Power)

ฟังก์ชันอุปสงค์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเสนอซื้อที่กับปัจจัยต่างๆ ทุกตัวที่มีส่วนในการกำหนดปริมาณเสนอซื้อของผู้บริโภค ซึ่งปัจจัยที่กำหนดปริมาณเสนอซื้อดังกล่าวนี้ ถ้ามองในแง่ของผู้ผลิตผู้นำสินค้าออกจำหน่ายจะมีปัจจัยบางตัวอยู่ในความสามารถที่จะควบคุมได้ อาทิ ราคาสินค้า การส่งเสริมการขาย หรือการปรับปรุงคุณภาพสินค้า แต่ปัจจัยบางตัวก็ไม่ใช่สิ่งที่คุณผลิตจะควบคุมได้ อาทิ รายได้ของผู้บริโภค รสนิยมของผู้บริโภค ราคาสินค้าชนิดอื่น ตลอดจนการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต เป็นต้น และเมื่อนำปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เข้ามาพิจารณาพร้อมๆ กัน จะสามารถแสดงฟังก์ชันของอุปสงค์ได้ดังสมการที่ 2.1.1

$$q_A = f(x_1, x_2, \dots, x_n, y_1, y_2, \dots, y_n) \quad \dots\dots\dots 2.1.1$$

¹ นวาทิพย์ ชุตินวงศ์, ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค, พิมพ์ครั้งที่ 7(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 25 – 27, 32 – 34.

โดยที่ q_A คือ ปริมาณเสนอซื้อสินค้า A , $x_1, x_2, \dots, x_n$ เป็นกลุ่มปัจจัยที่ผู้ผลิตสามารถควบคุมได้ และ $y_1, y_2, \dots, y_n$ คือ ปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อปริมาณเสนอซื้อสินค้าของผู้บริโภคแต่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ผลิต

แต่ถ้าไม่ได้มีการจัดแบ่งกลุ่มปัจจัยที่มีส่วนกำหนดปริมาณเสนอซื้อ ฟังก์ชันดังกล่าวก็อาจเขียนได้ว่า

$$q_A = f(v_1, v_2, \dots, v_n) \quad \dots\dots\dots 2.1.2$$

โดยที่ $v_1, v_2, \dots, v_n$ คือ ปัจจัยทุกตัวที่มีส่วนกำหนดปริมาณเสนอซื้อ

อย่างไรก็ตาม การนำปัจจัยทุกตัวที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาพร้อมๆ กันนั้น การศึกษาจะต้องเป็นไปในรูปของการวิเคราะห์กลุ่มทุกส่วน ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากยิ่ง ดังนั้น เราจึงมักจะเลือกปัจจัยเพียงบางตัวที่มีส่วนกำหนดปริมาณเสนอซื้อของผู้บริโภคขึ้นมาพิจารณา อันเป็นลักษณะของการวิเคราะห์เฉพาะส่วน ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ ราคาสินค้าที่ผู้บริโภคกำลังทำการซื้ออยู่ รายได้ของผู้บริโภค และราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ซึ่งในการพิจารณาก็มักจะทำการแยกพิจารณาทีละปัจจัย โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปริมาณเสนอซื้อกับปัจจัยหนึ่งๆ ทีละตัว โดยกำหนดให้ปัจจัยตัวอื่นๆ ที่เหลือคงที่ สำหรับการศึกษานี้จะเน้นไปที่การศึกษาความสัมพันธ์ของปริมาณเสนอซื้อกับราคาสินค้าชนิดนั้น หรืออุปสงค์ต่อราคานั้นเอง

อุปสงค์ต่อราคา (Price Demand) หมายถึง ปริมาณสินค้าที่มีผู้ต้องการเสนอซื้อในขณะหนึ่งๆ ณ ระดับต่างๆ กันของราคาสินค้าชนิดนั้น โดยกำหนดให้สิ่งอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยทุกชนิดที่มีส่วนกำหนดปริมาณเสนอซื้อที่นอกเหนือจากราคาสินค้าที่กำลังพิจารณาอยู่คงที่ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถแสดงออกมาในรูปฟังก์ชันได้ดังสมการที่ 2.1.3

$$q_d = f(p) \quad \dots\dots\dots 2.1.3$$

จากฟังก์ชันอุปสงค์ส่วนบุคคล (Individual Demand Function) ซึ่งแสดงถึงปริมาณสินค้าที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องการซื้อ ณ ระดับราคาหนึ่งๆ ข้างต้น สามารถหาฟังก์ชันอุปสงค์ของตลาด (Market Demand Function) ได้ โดยการรวมอุปสงค์ส่วนบุคคลที่มีต่อสินค้าหนึ่งๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถเขียนให้อยู่ในรูปทั่วไปได้ดังสมการที่ 2.1.4

$$Q_D = \sum_{i=1}^n f_i(P) \quad \dots\dots\dots 2.1.4$$

โดยที่ $i = 1, 2, \dots, n$ หมายถึง ผู้บริโภคคนที่ $1, 2, \dots, n$ ตามลำดับ

และถ้ากำหนดให้ฟังก์ชันดังกล่าวเป็นฟังก์ชันเส้นตรง² จะสามารถเขียนสมการอุปสงค์ของตลาด ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองได้ดังสมการที่ 2.1.5 และ 2.1.6

$$Q_D = A - A_1 P \quad \dots\dots\dots 2.1.5$$

$$\text{หรือ } P = \frac{A}{A_1} - \frac{1}{A_1} Q \quad \dots\dots\dots 2.1.6$$

โดยที่ Q_D คือ ปริมาณสินค้าที่ผู้บริโภคทุกคนต้องการเสนอซื้อ P คือ ราคาสินค้า และ A คือ ค่าคงที่ ซึ่งหมายความว่า ปริมาณเสนอซื้อและราคาสินค้ามีความสัมพันธ์กันในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เมื่อราคาสินค้าสูงขึ้นปริมาณเสนอซื้อก็จะต่ำลง และเมื่อราคาสินค้าต่ำลงปริมาณเสนอซื้อก็จะสูงขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ก็คือ กฎของอุปสงค์ (Law of Demand) นั้นเอง

2.1.1.2. อุปทาน (Supply)

อุปทาน (Supply) หมายถึง ปริมาณสินค้าหนึ่งๆ ที่ผู้ขายยินดีนำออกมาเสนอขาย ในขณะหนึ่งๆ ณ ระดับต่างๆ กันของราคาสินค้า โดยกำหนดให้สิ่งอื่นๆ คงที่ ดังนั้น ปริมาณเสนอขายของผู้ขายจึงขึ้นอยู่กับราคาสินค้าชนิดนั้นๆ ฟังก์ชันของเส้นอุปทานจึงเขียนได้ดังสมการที่ 2.1.7

$$Q_S = f(p) \quad \dots\dots\dots 2.1.7$$

จากฟังก์ชันอุปทานส่วนบุคคล (Individual Supply Function) ซึ่งแสดงถึงปริมาณสินค้าที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งปรารถนาที่จะนำออกมาเสนอขาย ณ ระดับราคาหนึ่งๆ ข้างต้น สามารถหาฟังก์ชันอุปทานของตลาด (Market Supply Function) ได้ โดยการรวมอุปทานส่วนบุคคลที่มีต่อสินค้าหนึ่งๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถเขียนให้อยู่ในรูปทั่วไปได้ดังสมการที่ 2.1.8

² ในการวิเคราะห์เส้นอุปสงค์ มักสมมติให้ความสัมพันธ์ของปริมาณเสนอซื้อกับตัวแปรที่กำหนดปริมาณเสนอซื้อที่มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง (นราทิพย์ ชูติวงศ์ 2544: 26)

$$Q_s = \sum_{i=1}^n f_i(P) \quad \dots\dots\dots 2.1.8$$

โดยที่ $i = 1, 2, \dots, n$ หมายถึง ผู้ผลิตคนที่ $1, 2, \dots, n$ ตามลำดับ

แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนกำหนดปริมาณสินค้าที่ผู้ขายยินดีนำออกมาเสนอขายอีก เป็นต้นว่า ระดับเทคนิคการผลิต ราคาของปัจจัยการผลิตที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิตสินค้านี้ ซึ่งในการวิเคราะห์มักจะกำหนดให้สิ่งต่างๆ เหล่านี้คงที่ (อย่างน้อยก็ในระยะสั้น) แล้วมุ่งให้ความสนใจกับปริมาณเสนอขาย ณ ระดับราคาต่างๆ กันของสินค้าเพียงอย่างเดียว โดยทั่วไปเมื่อสิ่งอื่นๆ คงที่ ระดับราคาสินค้าที่สูงขึ้นจะเป็นจูงใจให้ผู้ขายนำสินค้าออกมาเสนอขายในจำนวนที่มากขึ้น พร้อมๆ กับกระตุ้นให้ผู้ขายคนอื่นๆ เข้ามาขายแข่งขันในตลาดมากขึ้น ดังนั้น สมการอุปทานจะมีลักษณะดังสมการที่ 2.1.9 และ 2.1.10

$$Q_s = -B + B_1P \quad \dots\dots\dots 2.1.9$$

$$\text{หรือ } P = \frac{B}{B_1} + \frac{1}{B_1} Q \quad \dots\dots\dots 2.1.10$$

$$\text{โดยที่ } Q_s = 0 \quad \text{ถ้า } P < \frac{B}{B_1}$$

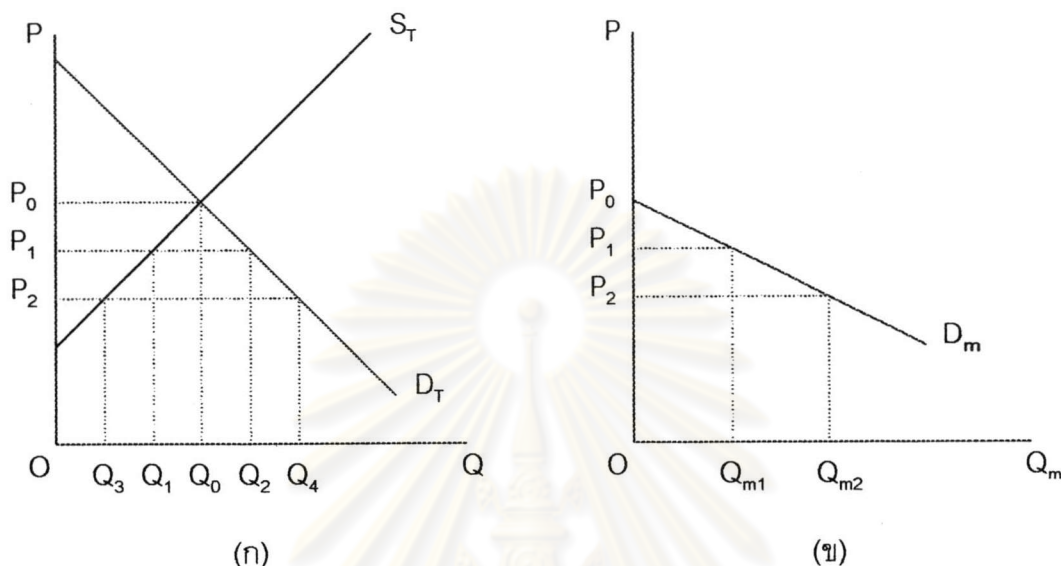
เมื่อ Q_s คือ ปริมาณเสนอขายสินค้าของผู้ผลิตทุกรายในตลาด และ P คือ ราคาสินค้า สมการอุปทานข้างต้นจะมีความหมายว่า ถ้าราคาสินค้าต่ำกว่า B/B_1 ผู้ขายจะไม่นำสินค้าออกมาเสนอขายเลย และหลังจากราคา B/B_1 ขึ้นไป ผู้ขายจะนำสินค้าออกมาเสนอขายเพิ่มขึ้นเมื่อราคาสูงขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ก็คือ กฎของอุปทาน (Law of Supply) นั่นเอง

2.1.1.3. อุปสงค์นำเข้า (Import Demand)³

จากทฤษฎีอุปสงค์และอุปทานข้างต้น สามารถเขียนเป็นเส้นอุปสงค์และอุปทานน้ำมันของประเทศไทยได้ดังภาพที่ 2.1(ก) โดยเส้น D_T แสดงปริมาณน้ำมันทั้งหมดที่โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มยินดีที่จะรับซื้อ ทั้งจากน้ำมันดิบภายในประเทศและการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศในแต่ละระดับราคา และเส้น S_T แสดงปริมาณน้ำมันดิบทั้งหมดที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายในประเทศยินดีที่จะผลิตและส่งเข้าโรงงานในแต่ละระดับราคา ดังนั้น หากนำปริมาณ

³ Dennis R. Appleyard and Alfred J. Field, Jr., *International Economics : Trade Theory and Policy*, 3rded(United States of America: Von Hoffman Press, Inc, 1997), pp.278 – 279.

ความต้องการน้ำนมทั้งหมดของโรงงานลบด้วยปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศ ก็จะได้ปริมาณความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศ ดังภาพที่ 2.1(ข) ซึ่งแสดงโดยเส้น D_m นั่นเอง

ภาพที่ 2.1 อุปสงค์นำเข้าน้ำนมคั้นรูปของประเทศไทย

จากภาพที่ 2.1(ก) ถ้าราคาน้ำนมดิบภายในประเทศเท่ากับ P_0 โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศเท่ากับ Q_0 ซึ่งเท่ากับปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายในประเทศผลิตและส่งเข้าโรงงานพอดี จึงไม่จำเป็นต้องมีการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปอีก ดังนั้น ที่ระดับราคา P_0 ปริมาณการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจะเท่ากับศูนย์ในภาพที่ 2.1(ข) อย่างไรก็ตาม หากราคาน้ำนมดิบภายในประเทศเท่ากับ P_1 โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะมีความต้องการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศเท่ากับ OQ_2 แต่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายในประเทศยินดีที่จะผลิตและส่งน้ำนมดิบเข้าโรงงานเพียง OQ_1 ก่อให้เกิดอุปสงค์น้ำนมส่วนเกินขึ้นเท่ากับ $OQ_2 - OQ_1$ ส่งผลให้โรงงานจะต้องนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศแทน ซึ่งเท่ากับปริมาณ OQ_{m1} ในภาพที่ 2.1(ข) และในทำนองเดียวกัน ณ ระดับราคา P_2 โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มมีความต้องการรับซื้อน้ำนมถึง OQ_4 ในขณะที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมยินดีที่จะผลิตและส่งน้ำนมดิบเข้าโรงงานเพียง OQ_3 เท่านั้น จึงเกิดอุปสงค์น้ำนมส่วนเกินเท่ากับ $OQ_4 - OQ_3$ ซึ่งโรงงานจะต้องนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเข้ามาทดแทนเท่ากับปริมาณ OQ_{m2} ในภาพที่ 2.1(ข) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าอุปสงค์นำเข้าน้ำนมคั้นรูปจะสามารถหาได้จากการนำอุปสงค์น้ำนมทั้งหมดของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มลบด้วยอุปทานน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายในประเทศนั่นเอง

2.1.2. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ

เนื่องจากในปัจจุบันอุตสาหกรรมนมพร้อมดื่มในประเทศไทย ต้องเผชิญกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ในด้านการกำหนดโควตาการนำเข้านมผงขาดมันเนยเพื่อผลิตนมพร้อมดื่ม และมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศ ดังนั้น ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศในทฤษฎีนี้ จึงแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับโควตาภาษีศุลกากร และทฤษฎีที่เกี่ยวกับมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ ดังนี้

2.1.2.1. โควตาภาษีศุลกากร (Tariff Quota)

โควตา⁴ (Quotas) หมายถึง การจำกัดปริมาณสินค้านำเข้าหรือส่งออก โดยอาจจำกัดเป็นมูลค่าหรือปริมาณของสินค้าก็ได้ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดไว้ การกำหนดโควตาทำได้หลายรูปแบบ โดยอาจจะกำหนดตามแหล่งกำเนิดสินค้า (Country of Origin) หรือกำหนดโควตาแบบรวม (Global Quotas) หรือกำหนดเป็นโควตาภาษีศุลกากร (Tariff Quota)

โควตาภาษีศุลกากร (Tariff Quota) หมายถึง การจำกัดปริมาณนำเข้าจำนวนหนึ่งซึ่งอนุญาตให้เสียอากรขาเข้าในอัตราต่ำหรือไม่ต้องเสียอากรขาเข้าเลย ส่วนการนำเข้านอกเหนือจากปริมาณที่กำหนดไว้จะต้องเสียอากรขาเข้าในอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งต่างกับโควตาธรรมดาที่จำกัดเพียงแคปริมาณนำเข้าเท่านั้น สำหรับอากรขาเข้านอกโควตานี้อาจสูงมากจนส่งผลให้ไม่มีการนำเข้านอกโควตาเลยก็ได้

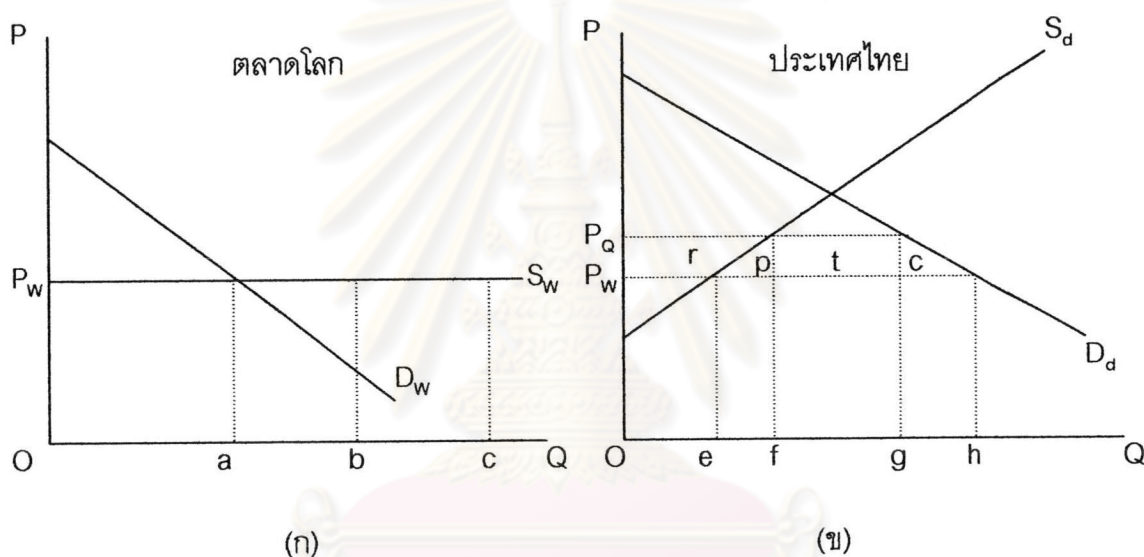
ผลของการกำหนดโควตาภาษีศุลกากรในการนำเข้าน้ำมันคีนรูป

ในกรณีที่มีการนำเข้าน้ำมันคีนรูป (ซึ่งคำนวณมาจากปริมาณการนำเข้านมผงขาดมันเนย) ไม่เกินโควตาที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ ผลของการกำหนดโควตาภาษีศุลกากรจะเหมือนกับการกำหนดโควตาประเภทอื่นๆ ดังภาพที่ 2.2(ก) ซึ่งแสดงเส้นอุปสงค์และอุปทานของน้ำมันคีนรูปในตลาดโลกที่ขายให้ประเทศไทย โดยสมมติให้เส้นอุปทานน้ำมันคีนรูปของตลาดโลกนี้มีความยืดหยุ่นสูงมากเป็นอนันต์ ภาพที่ 2.2(ข) แสดงเส้นอุปสงค์และอุปทานน้ำมันดิบของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งสินค้าเข้า ในกรณีที่ประเทศไทยใช้นโยบายการค้าเสรี และสมมติว่าไม่มีค่าขนส่ง ราคาดุลยภาพของน้ำมันในตลาดโลกกับประเทศไทยจะอยู่ในระดับเดียวกันคือ OP_w ณ ระดับราคา OP_w นี้ ตลาดโลกต้องการสินค้าเพื่อบริโภคเองเพียงแค่ Oa โดยขายส่วนที่

⁴ วรรณท์ กิตติอัมพานนท์, เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530), หน้า 58.

เหลือจำนวน ac ให้แก่ประเทศไทย ซึ่งเท่ากับจำนวนสินค้าที่ประเทศไทยสั่งเข้า (eh) เพื่อให้เพียงพอกับปริมาณความต้องการภายในประเทศ คือ Oh

ถ้ารัฐบาลไทยกำหนดปริมาณโควตานำเข้าน้ำมันคีนรูปให้ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มนำเข้าเป็นจำนวน fg จะทำให้ราคาน้ำมันดิบภายในประเทศสูงขึ้นเป็น OP_0 และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทำการผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศเพิ่มขึ้นจาก Oe เป็น Of แต่โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มกลับมีความต้องการบริโภคลดลงจาก Oh เป็น Og ส่วนทางด้านตลาดโลกนั้นโควตาจะทำให้การส่งออกน้ำมันคีนรูปลดน้อยลงจาก ac เป็น ab

ภาพที่ 2.2 ผลการกำหนดโควตานำเข้าน้ำมันคีนรูป

จากภาพจะเห็นได้ว่าการกำหนดโควตานำเข้าน้ำมันคีนรูปทำให้ส่วนเกินของผู้บริโภค (Consumer Surplus) ซึ่งก็คือ โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มลดน้อยลงเท่ากับพื้นที่ $r + p + t + c$ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้แต่ละส่วนจะแสดงถึงผลกระทบที่เกิดจากการกำหนดโควตา กล่าวคือ การกำหนดโควตาทำให้ราคาน้ำมันดิบภายในประเทศสูงขึ้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจึงได้รับรายได้จากการขายน้ำมันดิบเพิ่มขึ้น หรือกล่าวได้ว่าส่วนเกินของผู้ผลิต (Producer Surplus) เพิ่มขึ้นเท่ากับพื้นที่ r และจากการที่ราคาน้ำมันดิบภายในประเทศสูงขึ้นนี้ทำให้มีการผลิตน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นจาก Oe เป็น Of จึงทำให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้นเท่ากับพื้นที่ p แต่ปริมาณการผลิต ef ที่เพิ่มขึ้นมานี้มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยสูงขึ้น (สูงกว่า P_w แต่ต่ำกว่า P_0) ซึ่งถือเป็นต้นทุนทางสังคม (Social Cost) อย่างหนึ่ง เนื่องจากมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดในการผลิตสินค้าที่ไม่มีความได้เปรียบ

แต่มีการผลิตเนื่องจากได้รับการคุ้มครองจากการกำหนดโควตานำเข้า จึงถือได้ว่าเป็นส่วนสูญเสียทางสังคมที่เกิดจากการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency Deadweight Loss) เท่ากับพื้นที่ p

ในด้านผลกระทบต่อโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม นั้น การกำหนดโควตานำเข้า นำนมคั้นรูปนอกจากจะทำให้ราคานำนมดิบภายในประเทศสูงขึ้นแล้ว ยังทำให้ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มซื้อนมนมได้น้อยลงกว่าเดิมอีกด้วย ทำให้ส่วนเกินของผู้บริโภคลดลงเท่ากับพื้นที่ c ซึ่งถือเป็นต้นทุนทางสังคมอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากส่วนเกินผู้บริโภคที่ลดลงไปในส่วนนี้ไม่ได้โอนไปเป็นผลประโยชน์ที่ตกอยู่กับฝ่ายอื่นในระบบเศรษฐกิจเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าพื้นที่ c เป็นส่วนสูญเสียทางสังคมที่เกิดจากส่วนเกินของผู้บริโภคที่ลดลง (Consumer Surplus Deadweight Loss)

การกำหนดโควตาสินค้านำเข้านี้อาจไม่ได้ก่อให้เกิดรายได้ต่อรัฐบาลเหมือนการเก็บภาษีสินค้านำเข้าทั่วไป แต่ขึ้นอยู่กับวิธีการจัดสรรโควตาของรัฐบาล นั่นคือ ถ้ารัฐบาลใช้วิธีการประมูลขายใบอนุญาตนำเข้าแก่โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่ให้ราคาสูงสุด รายได้ในส่วนนี้ซึ่งเท่ากับพื้นที่ t ก็จะเป็นของรัฐบาล แต่ถ้ารัฐบาลเพียงแต่ทำหน้าที่กำหนดโควตาเท่านั้นโดยไม่ดำเนินการแทรกแซงใดๆ เลย รายได้ส่วนนี้ (พื้นที่ t) ก็จะเป็นของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่ได้รับโควตานำเข้า

ในกรณีของโควตาภาษีศุลกากร แม้ว่าผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะสามารถนำเข้านำนมคั้นรูปได้เกินกว่าโควตาที่รัฐบาลกำหนด แต่ผู้ผลิตจะต้องเสียภาษีขาเข้าในอัตราที่สูงมากถึงกว่าร้อยละ 200 ซึ่งเรียกว่าอัตราภาษีนอกโควตา ทำให้ราคานำนมคั้นรูปในส่วนที่นำเข้าเกินโควตานี้สูงเกินกว่าราคานำนมดิบที่ผลิตได้ในประเทศมากจนไม่จูงใจให้มีการนำเข้าในปริมาณที่เกินโควตา

2.1.2.2. มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ (Local Content Requirement : LCR)

มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ (Local Content Requirement หรือ Domestic Content Requirement) หรือมาตรการกำหนดสัดส่วนโควตานำเข้า (Proportional Import Quota) หมายถึง การที่รัฐบาลยอมให้มีการนำเข้าได้ตามสัดส่วนการผลิตภายในประเทศหรือการรับซื้อผลผลิตภายในประเทศตามที่รัฐบาลกำหนด จึงเป็นมาตรการที่มุ่งคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศ เนื่องจากมาตรการกำหนดสัดส่วนโควตานำเข้านี้ส่งผลให้ผู้ผลิตจำหน่ายผลผลิตได้หมด และราคาผลผลิตสูงขึ้น

ผลกระทบของมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันภายในประเทศ

ในการวิเคราะห์ผลกระทบของมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันภายในประเทศที่มีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและผู้ผลิตนมพร้อมดื่มดังกล่าวที่ 2.3 นั้น มีข้อสมมติเบื้องต้น⁵ ได้แก่

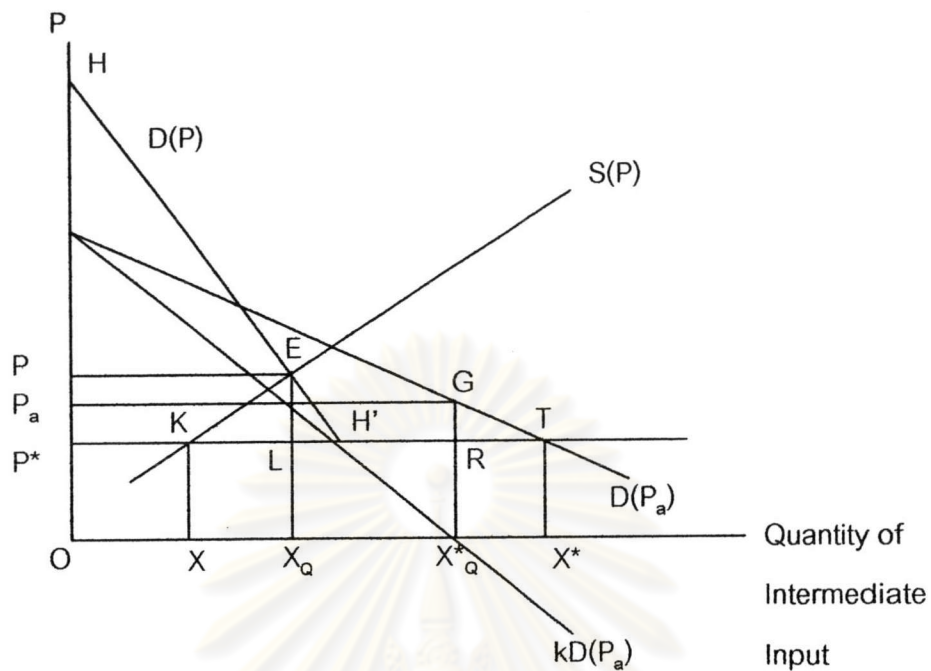
1. วัตถุดิบในการผลิต คือ น้ำมันดิบที่ผลิตภายในประเทศ (X) และน้ำมันคีนรูปที่ได้จากการนำเข้านมผงขาดมันเนยจากต่างประเทศมาผลิต (X*) สามารถใช้ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ในด้านการผลิต (แต่ในด้านการบริโภคไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากคุณค่าทางโภชนาการของนมพร้อมดื่มที่ผลิตจากน้ำมันดิบแตกต่างจากน้ำมันคีนรูป)
2. อัตราส่วนปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input – Output ratio) ในการผลิตนมพร้อมดื่มคงที่
3. อัตราส่วนการใช้น้ำมันดิบภายในประเทศ (LCR ratio) = k% (เท่ากับ 0.67)
4. ผลผลิตของนมพร้อมดื่มซึ่งเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย (C) ได้จากการนำน้ำมันดิบที่ผลิตในประเทศ (X) และน้ำมันคีนรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศ (X*) มาทำการผลิตร่วมกัน ($C = X + X^*$)

ดังนั้น ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะจ่ายค่าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่ราคาเฉลี่ยระหว่างน้ำมันดิบ (X) และน้ำมันคีนรูป (X*) นั่นคือ ราคา P_a โดยที่

$$P_a = kP + (1 - k)P^* \quad \dots\dots\dots 2.2.1$$

เมื่อ P_a คือ ราคาวัตถุดิบเฉลี่ยระหว่างราคาน้ำมันดิบภายในประเทศกับน้ำมันคีนรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศ k คือ สัดส่วนการใช้น้ำมันดิบภายในประเทศ P คือ ราคาน้ำมันดิบที่ผลิตในประเทศ (X) และ P^* คือ ราคาน้ำมันคีนรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศ (X*) และเนื่องจากราคาน้ำมันดิบที่ผลิตในประเทศ (P) สูงกว่าราคาน้ำมันคีนรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศ (P^*) ดังนั้น $P^* \leq P_a \leq P$

⁵ Vousden, Neil, The Economics of Trade Protection. (Cambridge University Press, 1990), pp.41 – 42.

ภาพที่ 2.3 อุปสงค์และอุปทานของน้ำนมดิบที่ผลิตในประเทศ
ภายใต้มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ

จากภาพ เส้น $D(P_a)$ แสดงอุปสงค์ของการใช้น้ำนมทั้งหมด ทั้งจากน้ำนมดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศและน้ำนมคั้นรูปที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เส้น $S(P)$ แสดงอุปทานน้ำนมดิบภายในประเทศ ในกรณีที่รัฐบาลใช้นโยบายการค้าเสรี โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศจำนวน OX และนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศจำนวน XX^* เพื่อใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่ม แต่เนื่องจากราคาน้ำนมคั้นรูปในตลาดโลก (OP^*) ต่ำกว่าราคาน้ำนมดิบในประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศ รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศขึ้น โดยกำหนดให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่ต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศจะต้องรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศในอัตราส่วน k (ในกรณีของประเทศไทยโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มสามารถนำเข้าน้ำนมคั้นรูปได้ 1 ส่วนต่อการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ 2 ส่วนโดยน้ำหนัก ดังนั้น อัตราส่วน k จึงเท่ากับ 0.67) ส่งผลให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มต้องเผชิญกับราคาน้ำนมเฉลี่ย (OP_a) จากการใช้ทั้งน้ำนมดิบภายในประเทศและน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศรวมกัน และจากการที่สัดส่วนการใช้น้ำนมดิบที่ผลิตในประเทศคงที่ในอัตราส่วน k ดังนั้น อุปสงค์ของการใช้น้ำนมดิบภายในประเทศจึงเป็นเส้น $kD(P_a)$

แต่เนื่องจากอุปทานของน้ำมันดิบภายในประเทศขึ้นอยู่กับราคาของน้ำมันดิบในประเทศ S(P) ดังนั้น ในการหาจุดดุลยภาพของราคาและปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศ จะต้องทำการปรับสมการอุปสงค์ จากอุปสงค์ของน้ำมันดิบภายในประเทศที่ขึ้นอยู่กับราคาเฉลี่ย $kD(P_a)$ ให้เป็นอุปสงค์ของน้ำมันดิบภายในประเทศที่ขึ้นอยู่กับราคาน้ำมันดิบภายในประเทศ D(P) แทน โดยเส้น D(P) นี้จะเป็นเส้น HH' ที่อยู่เหนือกว่าเส้น $kD(P_a)$ เนื่องจากราคาน้ำมันดิบภายในประเทศ (P) มีราคาสูงกว่าราคาเฉลี่ย (P_a) ดังนั้น ถ้ากำหนดให้ $P_a = P^*$ จะสามารถเขียนเป็นสมการราคาน้ำมันดิบภายในประเทศได้ดังนี้

$$P^* = kP + (1 - k)P^* \quad \dots\dots\dots 2.2.2$$

$$kP = P^* - P^* + kP^*$$

$$P = P^*$$

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าเส้น HH' และ $kD(P_a)$ มีจุดรวมกันที่จุด H' ซึ่งเป็นจุดที่ $P_a = P = P^*$

จากภาพที่ 2.3 จึงได้จุดดุลยภาพของอุปสงค์น้ำมันดิบภายในประเทศ D(P) และอุปทานน้ำมันดิบภายในประเทศ S(P) อยู่ที่จุด E โดยที่ราคาน้ำมันดิบภายในประเทศเท่ากับ OP โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะมีการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศเท่ากับ OX_0 ซึ่งเป็นปริมาณการรับซื้อที่มากกว่ากรณีที่รัฐบาลใช้นโยบายการค้าเสรีเท่ากับ XX_0 และนำเข้าน้ำมันคั้นรูปจากต่างประเทศเท่ากับ X_0X^* แต่การผลิตน้ำมันดิบในประเทศที่เพิ่มขึ้นจำนวน XX_0 นี้ได้ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมที่ต้องสูญเสียไปจากการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับพื้นที่ ΔKEL เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้นำทรัพยากรมาผลิตในสินค้าที่ไม่มีความได้เปรียบ ส่วนโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่นำเข้าน้ำมันคั้นรูปจากต่างประเทศนั้นก็มีส่วนเกินของผู้บริโภคลดลงเท่ากับพื้นที่ ΔRGT เนื่องจากสามารถนำเข้าน้ำมันคั้นรูปได้ลดลง และต้องเผชิญกับราคาน้ำมันเฉลี่ยที่สูงกว่าราคาเดิมที่เคยซื้อได้ด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาผลกระทบของมาตรการปกป้องอุตสาหกรรมนมดิบในประเทศไทย นั้น ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอุตสาหกรรมนมดิบ ทั้งในด้านการผลิตน้ำนมดิบและผลกระทบของการเปิดตลาดสินค้าเกษตรตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลกที่มีต่ออุตสาหกรรมนมในประเทศไทย ดังนี้

2.2.1. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศไทย

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีการเลี้ยงโคนมฟาร์มละไม่เกิน 20 ตัว⁶ ซึ่งมีประสิทธิภาพในการผลิตน้ำนมดิบต่ำกว่าฟาร์มโคนมขนาดใหญ่ เนื่องจากเกษตรกรมักมีความรู้ความชำนาญในการเลี้ยงโคนม ตลอดจนเทคโนโลยีในการจัดการฟาร์มน้อยกว่าฟาร์มโคนมขนาดใหญ่ โดยในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมนั้น ปิยวดี⁷ พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ได้แก่ จำนวนแม่โคขุนรีด (โคที่อยู่ในระยะรีดนม) โดยมีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.52 และ 0.47 ตามลำดับ ปัจจัยสำคัญรองลงมา ได้แก่ ปริมาณอาหารข้นที่ใช้เลี้ยงแม่โคขุนรีด โดยมีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.35 และ 0.31 ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในภาคใต้ ได้แก่ จำนวนแม่โคขุนรีด และจำนวนเงินลงทุนในทรัพย์สินประเภทโรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้กับแม่โคขุนรีด โดยมีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.65 และ 0.23 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในภาคเหนือ ได้แก่ ปริมาณอาหารข้นที่ใช้เลี้ยงแม่โคขุนรีด และจำนวนแม่โคขุนรีด โดยมีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.55 และ 0.37 ตามลำดับ

⁶ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมปศุสัตว์, เอกสารโครงการอาหารเสริม (นม) (2545)

⁷ ปิยวดี ประเสริฐทรง, "การวิเคราะห์ฟังก์ชันการผลิตรายภาคของการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542)

จากการศึกษาของปิยวดี พบว่า จำนวนแมโคที่อยู่ในระยะรีดนมหรือที่เรียกว่า “แมโคขึ้นรีด” และปริมาณอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงแมโคขึ้นรีด เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมผลิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภคินี⁸ ที่พบว่า จำนวนโคนมขึ้นรีด เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการผลิตน้ำนมดิบของฟาร์มโคนมขนาดเล็ก (เลี้ยงโคนมจำนวน 1 – 10 ตัว) ฟาร์มขนาดกลาง (เลี้ยงโคนมจำนวน 11 – 20 ตัว) และฟาร์มขนาดใหญ่ (เลี้ยงโคนมมากกว่า 20 ตัวขึ้นไป) โดยมีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.27 1.23 และ 1.13 ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยสำคัญอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิตน้ำนมดิบของฟาร์มโคนมขนาดเล็ก ได้แก่ ราคาเงินนมดิบเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับ ฟาร์มขนาดกลาง ได้แก่ จำนวนวันที่รีดนมเฉลี่ยต่อตัว และฟาร์มขนาดใหญ่ ได้แก่ มูลค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม โดยมีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.22 1.18 และ 1.20 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของศิริเพ็ญ⁹ ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์สหกรณ์โคนม 3 แห่ง คือ สหกรณ์โคนมมวกเหล็ก สหกรณ์โคนมนครปฐม และสหกรณ์โคนมหนองโพ พบว่า จำนวนแมโค เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการผลิตน้ำนมดิบของสหกรณ์ทั้ง 3 แห่ง โดยมีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.69 0.43 และ 0.69 ตามลำดับ ปัจจัยที่สำคัญรองลงมาสำหรับสหกรณ์โคนมมวกเหล็ก ได้แก่ ค่าอาหาร มีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.21 และสำหรับสหกรณ์โคนมนครปฐม และสหกรณ์โคนมหนองโพ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งมีค่าความยืดหยุ่นในการผลิตเท่ากับ 0.29 และ 0.30 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาของปิยวดี ภคินี และศิริเพ็ญข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า จำนวนโคนมขึ้นรีด และปริมาณอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงแมโค เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศไทย ดังนั้น รัฐบาลจึงควรมีแนวทางในการส่งเสริมและวิจัยทางด้านอาหารโคนม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตน้ำนมดิบ

⁸ ภคินี ว่องโชติกุล, “ต้นทุน ผลตอบแทน และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกร ปี 2535/36,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538)

⁹ ศิริเพ็ญ สุภกาญจนกันติ, โครงสร้างอุตสาหกรรมโคนมและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ : วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ (ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนามหาวิทยาลัย และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2544)

นอกเหนือไปจากนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงโคนมด้วย เพื่อให้ให้น้ำนมดิบที่ผลิตได้มีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้นสอดคล้องกับความต้องการบริโภคภายในประเทศ

2.2.2. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในอุตสาหกรรมนมของประเทศไทย

ในการผลิตน้ำนมดิบนั้น ความรู้ความชำนาญในการเลี้ยงโคนมและการจัดการฟาร์มเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม นอกเหนือไปจากต้นทุนทางด้านวัตถุดิบและแรงงาน จากการศึกษาของศิริรัตน์¹⁰ พบว่า ในปี 2522 ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบของฟาร์มโคนมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่เท่ากับ 5.59 4.23 และ 3.72 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของภคินี ที่พบว่า ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบของฟาร์มโคนมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ในปีการผลิต 2535/36 เท่ากับ 8.44 7.50 และ 6.55 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบต่อกิโลกรัมของฟาร์มโคนมขนาดเล็กสูงกว่าฟาร์มขนาดใหญ่ นั้นมาจากหลายปัจจัย อาทิ การจัดการฟาร์มและการให้อาหารโคนมยังไม่เหมาะสม การเลี้ยงโคนมที่ไม่ถูกสุขลักษณะ การมีฝูงโคทดแทนในฟาร์มจำนวนมากเกินไป เป็นต้น ทำให้ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ไม่สูงเท่าที่ควร ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบสูงตามไปด้วย ในขณะที่ฟาร์มโคนมขนาดใหญ่มีความรู้ความชำนาญในการเลี้ยงโคนมและการจัดการฟาร์มที่ดีกว่า ประกอบกับมีแม่โครีดนมจำนวนมาก สามารถผลิตน้ำนมดิบได้ในปริมาณที่มาก ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบโดยเฉลี่ยต่อกิโลกรัมจึงต่ำกว่าฟาร์มโคนมขนาดเล็ก นอกจากนี้ ผลผลิตน้ำนมดิบที่ฟาร์มโคนมขนาดใหญ่ผลิตได้ยังมีคุณภาพสูงกว่าฟาร์มขนาดเล็ก จึงสามารถขายน้ำนมดิบได้ในราคาที่สูงกว่า ซึ่งภคินีพบว่า ราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้โดยเฉลี่ยในฟาร์มโคนมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่เท่ากับ 7.65 7.98 และ 8.21 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ

ในการผลิตนมพร้อมดื่มนั้นผู้ประกอบการมักจะนิยมใช้นมผงขาดมันเนยนำเข้ามาจากต่างประเทศมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต มากกว่าการใช้ น้ำนมดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศ เนื่องจากนมผงขาดมันเนย 1 กิโลกรัม เมื่อนำมาผสมกับมันเนยและน้ำแล้ว สามารถผลิตเป็นน้ำนมคืนรูปได้ถึง 10 กิโลกรัม ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตนมพร้อมดื่มจากนมผงขาดมันเนยต่ำกว่า ต้นทุนการผลิตจากการใช้น้ำนมดิบ และเมื่อนำน้ำนมคืนรูปนี้ไปผ่านขบวนการเติมธาตุอาหาร

¹⁰ ศิริรัตน์ สาครินทร์. "ปัญหาในการผลิตนมสดจากโคนมในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524)

บางอย่างลงไปเพื่อใช้ทดแทนน้ำมันดิบในการผลิตแล้ว อาจกล่าวได้ว่า นมผงขาดมันเนยสามารถใช้เป็นวัตถุดิบทดแทนน้ำมันดิบได้อย่างสมบูรณ์ในด้านการผลิต (แต่ในด้านการบริโภคแล้ว นมพร้อมดื่มที่ผลิตจากน้ำมันคือน้ำมันรูปมีคุณค่าทางโภชนาการแตกต่างจากนมพร้อมดื่มที่ผลิตจากน้ำมันดิบ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มี การพิสูจน์ข้อเท็จจริงนี้ และยังไม่มีการตรวจสอบการปลอมปนนมผงในนมพร้อมดื่ม ดังนั้น หากมีการพิสูจน์ได้ว่าคุณค่าทางอาหารของนมพร้อมดื่มที่ผลิตจากน้ำมันดิบแตกต่างจากนมผงขาดมันเนยแล้ว น้ำมันดิบและนมผงขาดมันเนยจะไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์อีกต่อไป) นอกจากนี้ นมผงขาดมันเนยยังมีความเหมาะสม มีอายุในการเก็บรักษายาวนานกว่าน้ำมันดิบที่มีราคาแพงกว่า มีจำนวนจำกัด และนำเข้าง่าย¹¹

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาถึงผลประโยชน์เปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ของสินค้าและศิริเพ็ญโดยการคำนวณหาค่าต้นทุนการใช้ทรัพยากรในประเทศ (Domestic Resource Cost : DRC) ซึ่งแสดงถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสของการใช้ทรัพยากรภายในประเทศในการผลิตน้ำมันดิบ เพื่อจะประหยัดซึ่งเงินตราต่างประเทศ 1 หน่วยนั้น สินค้าคำนวณหาค่า DRC ได้เท่ากับ 0.99 หมายความว่า ถ้าอุตสาหกรรมนี้มีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศประมาณ 1 หน่วยจะได้รับหรือประหยัดซึ่งเงินตราต่างประเทศได้ 1 หน่วย แสดงว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตน้ำมันดิบแม้ว่าจะไม่เด่นชัดนัก

สำหรับการศึกษาของศิริเพ็ญ พบว่า สหกรณ์โคนมนครปฐม สหกรณ์โคนมมวกเหล็ก และสหกรณ์โคนมหนองโพ มีค่า DRC เท่ากับ 0.85 1.02 และ 1.06 ตามลำดับ โดยสหกรณ์โคนมนครปฐมมีค่า DRC น้อยกว่า 1 แสดงว่า ในการผลิตน้ำมันดิบเพื่อที่จะประหยัดซึ่งเงินตราต่างประเทศสุทธิ 1 หน่วยของสหกรณ์โคนมนครปฐมนั้นได้ใช้ทรัพยากรภายในประเทศไปน้อยกว่า 1 หน่วย เหตุที่สหกรณ์โคนมนครปฐมมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตนั้น เนื่องจากสหกรณ์สามารถผลิตอาหารได้ด้วยตนเอง จึงมีต้นทุนค่าอาหารต่ำกว่าสหกรณ์อื่น ส่วนสหกรณ์โคนมมวกเหล็กและสหกรณ์โคนมหนองโพนั้นมีค่า DRC ใกล้เคียง 1 มากจนสามารถกล่าวได้ว่า การเลี้ยงโคนมเพื่อผลิตน้ำมันดิบของทั้ง 2 สหกรณ์นี้ไม่มีทั้งความได้เปรียบและเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตน้ำมันดิบ นอกจากนี้ การศึกษาของศิริเพ็ญยังพบว่าอุตสาหกรรมนมดิบ

¹¹ สุนิสา ยิ่งสวัสดิ์, "การใช้น้ำมันดิบในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑนม," (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533)

ของประเทศไทยอยู่ในระดับผลตอบแทนต่อขนาดเพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงควรดำเนินการส่งเสริมอุตสาหกรรมนี้ต่อไป

ในการคำนวณหาต้นทุนการใช้ทรัพยากรในประเทศในการผลิตนมพร้อมดื่ม นั้น จรรย์¹² พบว่า สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรีมีค่า DRC ในการแปรรูปน้ำนมดิบเป็นนมพร้อมดื่มยู.เอช.ที. เท่ากับ 35.51 บาท/กิโลกรัม ซึ่งมากกว่าค่าของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่แท้จริง (Shadow Exchange Rate) 27.83 บาท แสดงว่า สหกรณ์ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการแปรรูปน้ำนมดิบเป็นนมพร้อมดื่มยู.เอช.ที. แต่ในการแปรรูปน้ำนมดิบเป็นนมพร้อมดื่มพาสเจอร์ไรส์ของสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี สหกรณ์โคนมนครปฐม และสหกรณ์โคนมอยุธยา มีค่า DRC เท่ากับ 27.84 23.47 และ 26.77 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าค่าของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่แท้จริง แสดงว่า สหกรณ์ทั้ง 3 แห่งมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการแปรรูปน้ำนมดิบเป็นนมพร้อมดื่มพาสเจอร์ไรส์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุนิสายที่พบว่า ค่า DRC ในการผลิตนมสดพาสเจอร์ไรส์ของประเทศไทยเท่ากับ 0.79 ซึ่งต่ำกว่า 1 แสดงว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตนมสดพาสเจอร์ไรส์

นอกจากนี้ การศึกษาของสุนิสายยังพบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตนมสดยู.เอช.ที. และนมคั้นรูปยู.เอช.ที. ด้วย เนื่องจากมีค่า DRC ในการผลิตเท่ากับ 0.74 และ 0.90 ตามลำดับ แต่ประเทศไทยจะไม่มีมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตนมคั้นรูปพาสเจอร์ไรส์ เนื่องจากมีค่า DRC ในการผลิตเท่ากับ 1.29 ซึ่งแสดงถึงการใช้ทรัพยากรภายในประเทศมากกว่า 1 หน่วยเพื่อให้ได้มาหรือประหยัดซึ่งเงินตราต่างประเทศจำนวน 1 หน่วย ในทางตรงข้าม การศึกษาของศิริเพ็ญในปี 2544 กลับพบว่า ประเทศไทยไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตทั้งนมสดพาสเจอร์ไรส์ นมคั้นรูปพาสเจอร์ไรส์ นมสดยู.เอช.ที. และนมคั้นรูปยู.เอช.ที. เนื่องจากมีค่า DRC ในการผลิตเท่ากับ 1.27 2.23 1.15 และ 1.56 ตามลำดับ

¹² จรรย์ วิมุติพงษ์, "การประเมินผลทางด้านเศรษฐกิจของการผลิตนมพร้อมดื่มของสหกรณ์โคนมในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529)

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของอัญชลี¹³ และพิบูลย์¹⁴ กลับพบว่า ประเทศไทยไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตน้ำมันดิบ เนื่องจากการใช้มาตรการแทรกแซงอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันดิบของภาครัฐ ได้ก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรภายในประเทศเพื่อการผลิตน้ำมันดิบ ซึ่งควรจะได้มีการศึกษาต่อไปว่าหากประเทศไทยไม่ทำการผลิตน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่นๆ ที่ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบแล้ว จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและโรงงานผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นมประเภทต่างๆ อย่างไรบ้าง นอกเหนือจากการศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตข้างต้น

2.2.3. การคุ้มครองอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันดิบของภาครัฐ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ในการผลิตนมพร้อมดื่มนั้นผู้ประกอบการมักจะนิยมใช้นมผงขาดมันเนยนำเข้าจากต่างประเทศมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต มากกว่าการใช้ไขมันนมดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศ เนื่องจากนมผงขาดมันเนยมีอายุในการเก็บรักษายาวนาน มีคุณภาพสม่ำเสมอ และสามารถนำมาผลิตนมพร้อมดื่มคืนรูปได้เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตนมพร้อมดื่มจากนมผงขาดมันเนยต่ำกว่าต้นทุนการผลิตจากการใช้น้ำมันนมดิบ ในการศึกษาอุปสงค์และอุปทานน้ำมันดิบภายในประเทศ ในช่วงปี 2521 – 2535 ของเกียรติศักดิ์¹⁵ พบว่า ความยืดหยุ่นของปริมาณความต้องการใช้น้ำมันดิบในอุตสาหกรรมการผลิตนมพร้อมดื่มภายในประเทศ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันดิบในประเทศและรายได้ประชาชาติต่อคน มีค่าเท่ากับ - 1.29 และ 1.69 ตามลำดับ แสดงว่า อุตสาหกรรมการผลิตนมพร้อมดื่มภายในประเทศมีการตอบสนองต่อราคาน้ำมันดิบในประเทศและรายได้ประชาชาติต่อคนค่อนข้างมาก ส่วนความยืดหยุ่นของอุปทานน้ำมันดิบภายในประเทศ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันดิบและราคาขายส่งอาหารชั้นในประเทศ มีค่าเท่ากับ 2.26 และ - 0.35 ตามลำดับ แสดงว่า ปริมาณ

¹³ อัญชลี เกาฏีระ, "การวิเคราะห์ระดับการคุ้มครองการผลิตน้ำมันดิบของประเทศไทย ปี 2542," (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544)

¹⁴ พิบูลย์ เจียมอนุกุลกิจ และคณะ, โครงการผลกระทบของข้อตกลงองค์การการค้าโลกต่อเกษตรกรโคนมไทย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545)

¹⁵ เกียรติศักดิ์ นารีเลิศ, "การวิเคราะห์นโยบายการควบคุมการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทย : ศึกษากรณีมาตรการกำหนดสัดส่วนโควตานำเข้าหางนมผง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538)

อุปทานน้ำมันดิบภายในประเทศมีการตอบสนองต่อราคาน้ำมันดิบในประเทศค่อนข้างมาก แต่มีการตอบสนองที่ค่อนข้างต่ำต่อราคาขายส่งอาหารชั้นในประเทศ

ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือและคุ้มครองเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายในประเทศ รัฐบาลจึงได้นำมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศและมาตรการทางด้านภาษีมาใช้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมและการกำหนดราคาซื้อน้ำมันดิบหน้าโรงงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น เป็นการตอบสนองต่อความต้องการใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่มเพื่อการบริโภคภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม การนำมาตรการควบคุมการนำเข้านมผงขาดมันเนย ซึ่งได้แก่ มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศและมาตรการทางด้านภาษีมาใช้ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน ส่วนเกินของผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยเกียรติศักดิ์พบว่า การใช้มาตรการควบคุมการนำเข้าได้ทำให้ ส่วนเกินของผู้บริโภคลดลงไปสุทธิเท่ากับ 317.47 ล้านบาทต่อปี โดยเป็นการสูญเสียให้กับผู้ผลิต น้ำมันดิบ เจ้าของปัจจัยการผลิต ผู้ที่ได้รับโควตานำเข้า และภาครัฐบาล เท่ากับ 257.14 ล้านบาทต่อปี และเป็นการสูญเสียสวัสดิการทางสังคม ซึ่งไม่มีฝ่ายใดในระบบเศรษฐกิจได้รับผลประโยชน์ จากการใช้มาตรการนี้เท่ากับ 60.33 ล้านบาทต่อปี ในขณะที่ส่วนเกินของผู้ผลิตจะเพิ่มขึ้นสุทธิ เท่ากับ 10.68 ล้านบาทต่อปี และเมื่อพิจารณาเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการ กำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศเพียงอย่างเดียวแล้ว เกียรติศักดิ์พบว่า ส่วนเกินของผู้บริโภคได้เคลื่อนย้ายไปสุทธิเท่ากับ 184.90 ล้านบาทต่อปี ซึ่งในจำนวนนี้เป็นส่วนเกินที่ไม่มี ฝ่ายใดในระบบเศรษฐกิจได้รับประโยชน์เท่ากับ 35.14 ล้านบาทต่อปี ในขณะที่ส่วนเกินสุทธิของผู้ผลิตได้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 6.22 ล้านบาทต่อปี การที่ส่วนของสวัสดิการที่สูญหายไปจากระบบ เศรษฐกิจซึ่งไม่มีฝ่ายใดได้รับประโยชน์นี้มีค่าสูงกว่าส่วนเกินของผู้ผลิตที่ได้รับเพิ่มขึ้นนั้น แสดงให้เห็นว่า การใช้มาตรการควบคุมการนำเข้านมผงขาดมันเนยของรัฐบาลได้ส่งผลให้สวัสดิการทาง เศรษฐกิจของประเทศไทยลดลง

ผลการศึกษาของเกียรติศักดิ์นี้สอดคล้องกับผลของการวัดระดับการคุ้มครองการผลิตน้ำมันดิบของประเทศไทยในปี 2542 ของอัญชลีที่พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การคุ้มครองการผลิตภัณฑ์ (Nominal Protection Coefficient on Output : NPC) ของอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันดิบ มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า มาตรการแทรกแซงของภาครัฐ อาทิ มาตรการอุดหนุนการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้านมผงขาดมันเนย มาตรการโควตาภาษีสำหรับนมและผลิตภัณฑ์นม และ การแทรกแซงราคาน้ำมันดิบนั้น ได้ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการขยายการผลิตน้ำมันดิบ เนื่องจากผู้ผลิตได้รับราคาสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน การแทรกแซงของภาครัฐโดยการเก็บภาษีสำหรับปัจจัยการ

ผลิตที่ค้าได้ในตลาดปัจจัยการผลิต ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากค่าสัมประสิทธิ์การคุ้มครองปัจจัยการผลิตที่ค้าได้ (Nominal Protection Coefficient on Tradable Input : NPI) ที่มีค่ามากกว่า 1 นั้น กลับก่อให้เกิดการบั่นทอนแรงจูงใจในการขยายการผลิตน้ำมันดิบ เนื่องจากผู้ผลิตน้ำมันดิบต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนสำหรับปัจจัยการผลิตสูงขึ้น แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วอัญชลีพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การคุ้มครองสุทธิ (Effective Protection Coefficient : EPC) มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า นโยบายต่างๆ ของภาครัฐทั้งในด้านตลาดผลิตภัณฑ์และตลาดปัจจัยการผลิต ได้ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการขยายการผลิตน้ำมันดิบ

อย่างไรก็ตาม จากการที่ประเทศไทยต้องทำการเปิดเสรีตลาดนมและผลิตภัณฑ์ ตามพันธกรณีของข้อตกลงสินค้าเกษตรที่มีต่อองค์การการค้าโลกในปี 2538 ได้ก่อให้เกิดความกังวลว่าอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันดิบในประเทศไทยอาจจะได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอัญชลีที่พบว่า ในการผลิตน้ำมันดิบเพื่อประหยัดซึ่งเงินตราต่างประเทศ 1 หน่วยนั้น ประเทศไทยต้องเสียต้นทุนค่าเสียโอกาสสำหรับการใช้ปัจจัยการผลิตภายในประเทศมากกว่า 1 หน่วย ($DRC > 1$) แสดงให้เห็นว่าการจัดสรรทรัพยากรภายในประเทศเพื่อการผลิตน้ำมันดิบนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพในเชิงเศรษฐศาสตร์ และผลการศึกษาของพิบูลย์ที่พบว่า ผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าที่ประเทศไทยด้อยการผลิตรกว่าคู่แข่ง (Disadvantage) เนื่องจากมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมที่มีใช้ภาษี อาทิ มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศ จะต้องค่อยๆ ถูกยกเลิกไป และเปลี่ยนมาใช้มาตรการภาษีโควตา (Tariff Quota) แทน

ผลการศึกษาของพีรพันธ์¹⁶ พบว่า ในระยะสั้นการเปิดเสรีตามข้อตกลงสินค้าเกษตรนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตน้ำมันดิบในประเทศไทยมากนัก เนื่องจากรัฐบาลยังมีนโยบายให้ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มใช้น้ำมันดิบภายในประเทศเป็นปัจจัยการผลิตอยู่ ประกอบกับน้ำมันดิบเป็นสินค้าที่เสื่อมคุณภาพง่ายและมีอุปสรรคในการขนส่ง การนำเข้าน้ำมันดิบจึงไม่คุ้มค่าในทางการค้า แต่เนื่องจากปริมาณน้ำมันดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศมีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องให้โควตานำเข้านมผงขาดมันเนยแก่กลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตนมพร้อมดื่มด้วย ซึ่งการศึกษาของพิบูลย์พบว่า กลุ่มนี้มักจะมีท่าทีที่จะผลักดันให้มีการขยายการเปิดตลาดและการให้โควตานมผงขาดมันเนยมากขึ้น แต่การเปิดตลาดที่

¹⁶ พีรพันธ์ คอทอง, "ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการผลิตน้ำมันดิบในประเทศไทย ภายใต้ข้อตกลงสินค้าเกษตรขององค์การการค้าโลก," (ภาคนิพนธ์หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาการเศรษฐกิจ) คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2542)

มากขึ้นนี้จะส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรขายได้ตกต่ำลง และยังเป็นผลให้เกิดภาวะน้ำมันดิบล้นตลาด (Over Supply) อีกด้วย

สำหรับผลการศึกษาของพินุลย์ในด้านการเปรียบเทียบผลกระทบของการเปิดตลาดนำเข้าน้ำมันผงดม้นเนยตามปริมาณที่ผูกพันไว้กับองค์การการค้าโลก กับปริมาณการเปิดตลาดตามมติคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นปริมาณการเปิดตลาดที่มากกว่าปริมาณที่ได้ผูกพันไว้ นั้น พบว่า ในปี 2538 ราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรขายได้จะเท่ากับ 8.57 บาท/กิโลกรัม หากมีการเปิดตลาดจำนวน 45,000 ตันตามข้อผูกพัน แต่การเปิดตลาดตามมติคณะรัฐมนตรีจำนวน 55,000 ตันกลับส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลงเหลือเพียง 7.96 บาท/กิโลกรัม หรือเป็นการสูญเสียรายได้ของเกษตรกรถึง 210 ล้านบาท ในขณะที่ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นเพียง 45 ล้านบาท และโรงงานแปรรูปนมอื่นๆ ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น 180 ล้านบาท และเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่า ผลประโยชน์สุทธิของประเทศได้ลดลงไปถึง 400 ล้านบาท ในขณะที่ผลการเปรียบเทียบในปี 2543 พบว่า ผลกระทบที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้รับไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีมติให้เปิดตลาดจำนวน 50,600 ตัน ซึ่งใกล้เคียงกับปริมาณการเปิดตลาดตามข้อผูกพันจำนวน 50,555.56 ตัน จึงสามารถสรุปได้ว่า หากรัฐบาลดำเนินการเปิดตลาดเพียงระดับของข้อผูกพันก็จะมีผลกระทบต่อความแตกต่างในผลประโยชน์ของประชาชนกลุ่มต่างๆ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อยู่แล้ว แต่หากรัฐบาลดำเนินการมากไปกว่าข้อผูกพันแล้ว จะส่งผลให้เกิดการจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมต่อสังคม และยังทำให้ประเทศเกิดความสูญเสียอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย